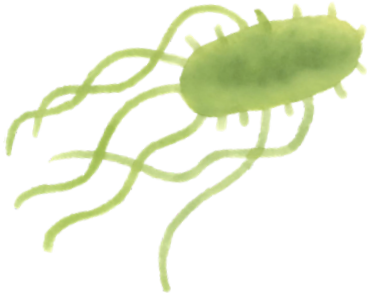
POJAVNOST TRBUŠNOG TIFUSA U HRVATSKOJ

Autor: Matija Peić

Što je trbušni tifus?

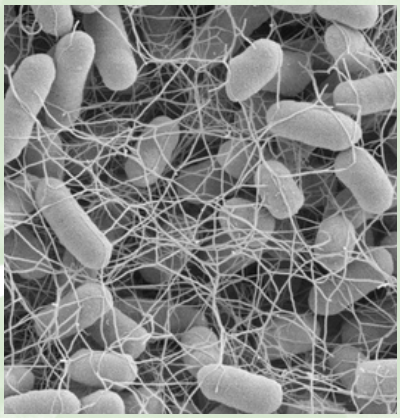
Trbušni je tifus sistemska febrilna bolest uzrokovana bakterijom *Salmonella Typhi*, čiji se prijenos odvija prvenstveno fekalno-oralnim putem, kontaminiranom hranom i vodom. Glavni simptomi bolesti su visoka vrućica, bolovi u trbuhu i osip (rozeola). Endemski je prisutan u područjima s nedovoljno razvijenim sanitarnim uvjetima i lošim higijenskim uvjetima. U zemljama Europske unije, kao i u Hrvatskoj, incidencija je niska zahvaljujući kvalitetnoj opskrbi pitkom vodom, učinkovitom nadzoru i kontroli sigurnosti hrane te visokom standardu javnozdravstvenih mjera.

Način prijenosa *Salmonellae Typhi* i endemska područja

Rezervoar patogena *Salmonella Typhi* čine oboljele osobe i kliconoše koje fekalno-oralnim putem kontaminiraju vodu i hranu i time omogućuju širenje infekcije. Transmisija je moguća i direktnim kontaktom (analno-oralnim putem), kod djece tijekom igre te kod odraslih tijekom spolnog odnosa. Kronične kliconoše zadržavaju bakteriju u crijevnoj sluznici ili u žučnom mjehuru te mogu biti izvor zaraze čak više od godinu dana. Incidencija trbušnog tifusa u Europi je niska, većina je slučajeva importirana od stranih putnika iz endemskih područja. Endemska područja (Slika 1.) uključuju Južnu Aziju (Indija, Pakistan, Bangladeš), dijelove JI Azije, Afrike i Latinske Amerike. Glavni čimbenici rizika su loša sanitarna infrastruktura, nesigurna opskrba vodom i hranom.

Slučajevi trbušnog tifusa u Hrvatskoj

Trbušni tifus bolest je niske prevalencije u Republici Hrvatskoj. Prema dostupnim podacima, u Hrvatskoj se pojavljuje između nula i tri slučajeva godišnje. U Hrvatskoj se uglavnom radi o sporadičnim, importiranim slučajevima od putnika koji dolaze iz endemskih područja. Lokalne epidemije danas su rijetke, a u prošlosti su bile češće, posebice u ratnom i poslijeratnom razdoblju. Povećan priljev stranih radnika iz endemskih područja mogao bi imati utjecaj na incidenciju trbušnog tifusa, ali zasad ne bilježimo značajan porast slučajeva.

Kolonije *S. Typhi* , SEM, preuzeto sa stranice Robert Koch Institute

Radnici iz endemskih područja

Hrvatska, sukladno potrebama tržišta rada, uvozi značajno veći broj stranih radnika nego prethodnih godina. U 2025. godini u Hrvatsku je doselilo oko 100 000 radnika iz stranih zemalja, od čega oko 37.9% čine radnici iz područja endemskih za tifus.

Usporedno, u 2023. godini u Hrvatsku je doselilo oko 69 000 radnika, dakle značajno manje nego 2025. Radnici obavljaju poslove u različitim djelatnostima, posebno u ugostiteljstvu, prehrambenoj industriji, zdravstvenim ustanovama, vrtićima i domovima za starije osobe gdje je važno obratiti pažnju na higijenu jer propusti u tom aspektu mogu dovesti do infekcije većeg broja ljudi. Za radnike u navedenim djelatnostima, prilikom zapošljavanja, nužan je obvezni liječnički pregled i rutinsko mikrobiološko testiranje stolice. Rutinsko testiranje nije nužno u djelatnostima u kojima nije povećan rizik za obolijevanje većeg broja ljudi, kao što su građevina, logistika i dr. Edukacija radnika o simptomima, putevima prijenosa trbušnog tifusa te higijenskim mjerama nisu uvjet prilikom zapošljavanja.

Putnici u endemska područja

Danas su glavni izvor zaraze i dalje putnici u endemska područja (Slika 1). Glavni čimbenici rizika za oboljevanje su loša sanitarna infrastruktura i nesigurna opskrba vodom i hranom. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) preporuča putnicima savjetovanje u putničkoj ambulanti. U putničku se ambulantu potrebno javiti 4-6 tjedana prije putovanja za dobivanje termina. Putnicima se savjetuje cijepljenje te pridržavanja mjera higijene i sigurnog konzumiranja hrane. U posebno rizičnu skupinu pripadaju radnici-putnici koji putuju u „svoju" zemlju posjećujući obitelj. Bolest se može razviti i nakon kraćeg boravka u rizičnim područjima (< 1 tjedna).

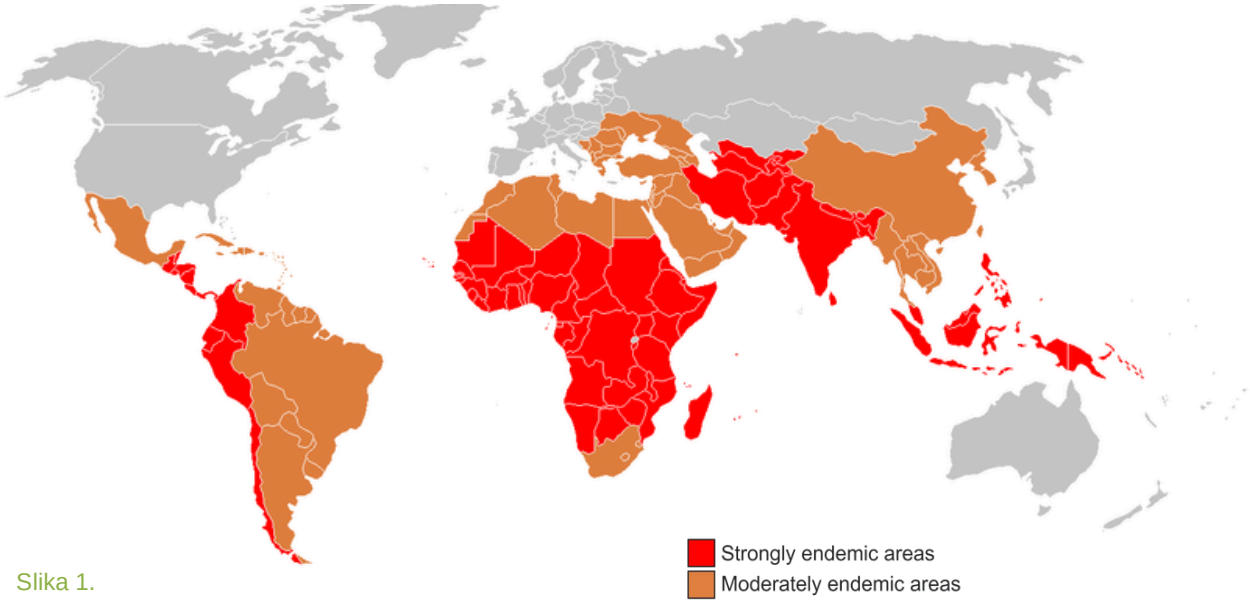
Cijepljenje i prevencija

Cijepljenje se preporučuje putnicima starijima od dvije godine koji putuju u rizična područja. Dostupna su dva cjepiva: intramuskularno (ViCPS) i oralno (Ty21a), ali važno je naglasiti da niti jedno cjepivo ne pruža potpunu zaštitu. U Hrvatskoj je cijepljenje obvezno za osobe koje žive u kućanstvu s kliconošom trbušnog tifusa.

Putnicima u rizične zemlje preporučuju se cijepljenje, ali i pridržavanje higijenskih mjera - piti isključivo higijenski ispravnu vodu, jesti dobrotermički obrađenu hranu, izbjegavati neoprane sirove namirnice te redovito prati i dezinficirati ruke. Cijepljenje radnika iz endemskih područja nije zakonski obvezno prilikom zapošljavanja te se smatra dijelom predloženih mjera.

Zaključak

Hrvatska je zemlja s niskom pojavnosti trbušnog tifusa. Većina slučajeva importirani su od strane zaraženih putnika u endemska područja. Unatoč tome što u Hrvatskoj postoji značajan broj radnika iz zemalja endemskog područja, trenutno oni ne predstavljaju značajan rizik za širenje trbušnog tifusa u Hrvatskoj.

Slika 1.
Rasprostranjenost trbušnog tifusa u svijetu

Izvori:

1. Begovac J, suradnici. Klinička infektologija. Zagreb: Medicinska naklada; 2023.
2. Centers for Disease Control and Prevention. Typhoid and paratyphoid fever. *CDC Yellow Book*. Atlanta (GA): CDC; 2024. Datum citiranja: 2025-11-26. Dostupno na: https://www.cdc.gov/yellow-book/hcp/travel-associated-infections-diseases/typhoid-and-paratyphoid-fever.html
3. Negussie H, Burchardt A, Mehraj V, Valkova E, Zöller M, Pfeiffer SJ, et al. Global typhoid and paratyphoid fever incidence, 1980–2022: Systematic review and modelling analysis. Lancet Infect Dis. 2024;24(2):e48–e59. Datum citiranja: 2025-11-26. Dostupno na: https://www.thedubrovniktimes.com/
4. The Dubrovnik Times. Foreign worker numbers in Croatia near 100,000 in 2025. 2025. Datum citiranja: 2025-11-26. Dostupno na: https://www.thedubrovniktimes.com/
5. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2019. godinu. Zagreb: HZJZ; 2020. Datum citiranja: 2025-11-26. HZJZ+1
6. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2021. godinu. Zagreb: HZJZ; 2022. Datum citiranja: 2025-11-26. HZJZ+1